

Євгенія Кабаренкова,

мол. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Київ, Україна

БІБЛІОТЕКА ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ПОШИРЕННЯ ПРАВОВИХ ЗНАТЬ СЕРЕД МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ

У статті розглянуто досвід регіональних і місцевих бібліотек у рамках бібліотечно-інформаційного обслуговування правовими ресурсами.

Акцентується увага на взаємодії бібліотечних установ з органами місцевої влади, юстиції, правоохоронних органів, освітніх закладів, громадських організацій у поширенні правових знань серед населення. Підкреслюється роль бібліотек як чи не єдиних осередків популяризації правової освіти та виховання серед місцевих спільнот. Розкриваються форми й методи просвітницької та роз'яснювальної роботи бібліотек у формуванні правової свідомості, подоланні правового нігілізму місцевих громад.

Ключові слова: правова свідомість, правомірна поведінка, законодавчий простір, правовий всеобуч, бібліотека, інформаційно-комунікаційний центр, місцева громада, влада та громада, стратегічні комунікації.

У сучасних умовах розбудови правової системи України, що базується на зміцненні прав людини й громадянина, важливим є піднесення на належний рівень правосвідомості та правової культури населення. В українському суспільстві мають місце різноманітні деформації правосвідомості та правової культури, найпоширенішою з яких є правовий нігілізм. Фахівці в галузі права, моралі, правоохоронних органів, ювенальної юстиції, освіти, громадські та релігійні організації зазначають, що одним з найефективніших способів запобігання й подолання деформацій правової культури та правосвідомості, девіантної поведінки є правове виховання.

«Правова вихованість – це внутрішній духовно-правовий стан, у якому перебуває особистість у момент прийняття рішення про те, як вчинити за тих чи інших обставин. Це стан правосвідомості особистості, рівень її правової культури, готовність до правомірної або протиправної

поведінки. Рівень правової вихованості – це не тільки знання права й розуміння необхідності виконувати правові розпорядження. Він визначається також ступенем сформованості ставлення до права й правового закону як до цінностей, що в демократичному суспільстві перебувають поза конкуренцією» [1].

«Правове виховання насамперед має правозахисний зміст, але водночас формує й позитивне ставлення громадян до державних інститутів. Основна мета правового виховання – дати людині необхідні в житті юридичні знання та навчити її шанувати закони й підзаконні акти, дотримуватися їх, тобто сформувати досить високий рівень правової культури, здатний значно зменшити кількість правопорушень. Кожна людина, знаючи свої права й обов'язки, може грамотно себе захищати від незаконних дій» [2].

Конституція України закріпила основи побудови в Україні демократичної, соціальної, правової держави. На їх реалізацію має бути спрямовано правову політику держави. Як відомо, важливим напрямом правової політики в демократичних державах є створення умов для реалізації громадянами своїх прав і свобод, забезпечення їм доступу до права, що означає можливість одержання ними широкої правової інформації та належної юридичної допомоги.

Місія бібліотек як, можливо, єдиних осередків правової освіти місцевої громади полягає в тому, щоб ознайомити, навчити земляків орієнтуватися в безлічі законів, підзаконних актів, рішень, постанов тощо. Пробудження інтересу місцевої спільноти до правових знань, створення умов для формування правової культури та атмосфери поваги до законів – одне з пріоритетних завдань регіональних і місцевих бібліотек.

Для здійснення цієї функції бібліотечні установи включають тему правової просвіти в планування, активно використовують оперативну інформацію стратегічних комунікацій (зокрема, такі компоненти, як зв'язки з громадськістю, зв'язки зі ЗМІ, зворотний зв'язок із читацькою аудиторією, урахування думок і реакцій цільової аудиторії на конкретні події, заходи тощо) та сміливо виступають посередниками в системі комунікацій між владою й громадою.

Бібліотеки місцевих громад здійснюють правове виховання на рівні громадянина, проводячи просвітницьку та роз'яснювальну роботу, враховуючи професійні, вікові, соціальні, регіональні, культурно-історичні особливості тощо. До формування правової свідомості своїх земляків бібліотекарі здебільшого підходять сумлінно, аби їхні зусилля не стали даремними, щоб правові знання та правова культура дала можливість

конкретному громадянину легко орієнтуватися в законодавчому полі, уміти застосовувати знання в різних життєвих ситуаціях, відстоювати свої права, захиститися від можливих небезпек й уникнути помилок. Знання законів – важлива умова безпечного та захищеного життя громадянина, а відтак і території, на якій він проживає.

В. Пальчук, яка досліджувала роль сучасних бібліотек як соціально комунікаційних інституцій в умовах реформ з децентралізації влади, зазначає: «У процесі реформи з децентралізації влади в Україні, розвитку місцевого самоврядування, реформування системи адміністративно-територіального устрою (утворення об'єднаних територіальних громад) та проведення галузевих реформ бібліотеки активізують свою інформаційно-комунікаційну діяльність. Усвідомлюючи свою роль як сучасних культурно-освітніх, інформаційних центрів, бібліотеки поступово стають системоутворювальним компонентом соціокомунікативного середовища, зокрема впроваджують оптимальні механізми підтримки стійких інформаційних обмінів в українському суспільстві на загальнодержавному й регіональному рівнях у період реформ» [3].

У межах науково-дослідної теми НЮБ і СІАЗ «Інформаційні орієнтири бібліотечної діяльності в умовах розвитку стратегічних комунікацій» і зроблено цю розвідку з метою проаналізувати конкретний досвід бібліотек як сучасних універсальних інформаційно-комунікаційних центрів поширення правових знань серед місцевої громади для формування в неї правової культури й активної правомірної поведінки.

Вітчизняні бібліотеки роблять чимало для підвищення правової культури громадян. Вони забезпечують вільний доступ користувачів до соціально-правових інформаційних ресурсів та мережі Інтернет; організують збір інформації, поповнення фонду бібліотек правовою літературою, періодичними виданнями, законодавчими документами; популяризують правові знання через книжкові виставки, виставки періодики, різноманітні заходи; залучають користувачів до отримання безоплатної правової допомоги.

Перспективним і необхідним напрямом діяльності є і будуть заходи щодо сприяння формуванню способу життя й поглядів, відповідних високим нормам суспільної моралі. «На основі збалансованої державної правової політики в українському суспільстві має бути створена атмосфера поваги до Конституції України, її правової системи в цілому, засудження порушень норм права, розпочата активна боротьба за утвердження принципу соціальної справедливості та відродження етичних норм» [4].

Одним з напрямів діяльності бібліотек є популяризація правової літератури. Правознавча література, якою укомплектовано фонди бібліотек, забезпечує правовий всеобуч для користувачів. До їхніх послуг офіційні, наукові, довідкові, науково-популярні видання, монографії, коментарі до різних законодавчих документів, енциклопедії та юридичні довідники. Для задоволення інформаційних потреб у систематичних картотеках виділено рубрики: «Законо України», «Пенсійна реформа», «Органи державної влади», «Права на спадщину», «Як приватизувати земельну ділянку та оформити земельний акт», «Права безробітних», «Права переміщених осіб» тощо. Оперативну інформацію з правової тематики користувачі можуть отримати практично в кожній бібліотеці.

Партнерами бібліотек у проведенні роботи з правового виховання, у наданні безоплатної правової допомоги є управління юстиції, правоохоронні органи, навчальні заклади, молодіжні, громадські та грантові організації.

Тему безоплатної правової допомоги громадянам вивчав А. Блажкевич, який, зокрема, досліджував роботу мережі центрів правової інформації та консультацій. «Мережа центрів правової інформації та консультацій наразі налічує 42 центри в 20 регіонах України. Центри правової інформації на сьогодні, зокрема, діють у Львівській, Волинській, Рівненській, Хмельницькій, Київській, Одеській, Херсонській, Миколаївській, Чернігівській, Луганській, Полтавській, Дніпропетровській областях.

В обласних бібліотеках створено також пункти доступу громадян до офіційної інформації, мета яких вільний доступ та спроможність пошуку офіційної інформації за допомогою мережі Інтернет. Пункти доступу громадян задовольняють будь-які інформаційні запити стосовно законотворчого процесу Кабінету Міністрів України, Верховної Ради, місцевих органів влади. Пункти доступу громадян (ПДГ) – це інформаційні центри в бібліотеках України, де громадяни мають можливість отримати інформацію про діяльність органів державної влади (з електронних джерел у тому числі) та дізнатися, яким чином можна долучитися і впливати на законодавчий процес.

Основною спрямованістю діяльності пунктів доступу громадян бібліотек є забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність органів влади, надання консультацій та допомоги в пошуку потрібної офіційної інформації. Так, зокрема, у Пункті доступу громадян до офіційної інформації Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки діє мобільний консультативний пункт Тернопільського місцевого центру знадання безоплатної вторинної правової допомоги, який забезпечує доступ

до безоплатної правової допомоги в цивільному та адміністративному процесах для ряду соціально незахищених категорій громадян, зокрема малозабезпечених осіб, інвалідів, учасників бойових дій (у тому числі учасників АТО з відповідним статусом та членів сімей загиблих); дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, біженців та ін. Представникам цих категорій надаються послуги адвокатів для представлення їхніх інтересів у цивільних та адміністративних судових спорах, а також потерпілим і свідкам у кримінальних провадженнях, якщо вони належать до категорії, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, як це визначено ст. 14 Закону України “Про безоплатну правову допомогу”» [5].

Треба визначити, що можливість отримати кваліфіковану й безоплатну правову допомогу за сприяння бібліотеки носить не лише соціальний, а й дещо моральний характер. Адже є чимала частина громадян, яка через певні делікатні моменти не може звернутися до юридичної консультації, а йдучи до книгозбірні люди почуваються комфортніше, не мають страху і внутрішніх пересторог.

Доступність до кваліфікованої правової допомоги через сучасні інформаційні технології розглядала О. Пестрецова. Вона зазначає: «Успішною є участь бібліотек у масштабних проектах, спрямованих на підвищення правової культури й забезпечення прав громадян, що їх реалізують міжнародні організації та органи влади різних рівнів. Ця діяльність бібліотек є одним з напрямів роботи, який залучає позабюджетні джерела фінансування, надає додаткові можливості збільшення інформаційних і матеріальних ресурсів. Наприклад, проект “Організація дистанційної безоплатної первинної правової допомоги для жителів віддалених громад з використанням інформаційних технологій”, ініційований благодійною організацією “Всеукраїнська коаліція з надання правової допомоги», яка запровадила масштабну правозахисну ініціативу на території восьми областей (http://tcentrlutsk.blogspot.com/p/blog-page_5.html). Мета проекту – забезпечення реалізації Закону України “Про безоплатну правову допомогу”, покращення можливості доступу до безкоштовних правових послуг для жителів малих громад і віддалених районів областей-учасниць проекту. Проект передбачав створення на базі бібліотек (ОУНБ та центральних районних, міських бібліотек) центрів з надання дистанційної безоплатної правової допомоги при виїзній громадській приймальні Головного управління юстиції.

Дистанційний пункт доступу до безоплатної правової допомоги – це точка доступу до безоплатної правової допомоги, що функціонує

на постійній основі за визначеним графіком у приміщенні установи, організації, закладу для громадян, які мають потребу в безоплатній правовій допомозі, але з різних причин (географічна віддаленість, відсутність вільного часу тощо) не мають можливості оперативно звернутися до місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Наприклад, у Волинській області на базі ДОУНБ ім. Олєни Пчілки створєно Центр з надання дистанційної безоплатної правової допомоги при виїзній громадській приймальні Головного управління юстиції у Волинській області та відповідних пунктів у центральних районних (міських) біблієтєках області. Теми консультацій найрізноманітніші: визнання правочинів недійсними; законодавство про забезпечєння прав і свобод внутрішньє переміщєних осіб, питання соціального захисту внутрішньє переміщєних осіб; право на безоплатну вторинну правову допомогу; питання захисту прав людини; права одиноких матерів та батьків; вчинєння нотаріальних дій; захист прав рєлігійних організації; питання рєєстрації права власності; питання виконання судових рішєнь; відповідальність за невиконання вимог законів України... Скайп-сеанси прийєму громадян з надання фахових консультацій юристами здійснюютьсья відповідно до тематики та графіка» [6].

«Правєвє виховання тісно пов'язано з усіма видами соціального виховання – морального, політичного, естетичного, економічного та ін. Їх можна назвати “субправовими”, тобто такими, “що прилягають до правового”, “пов'язаними з правом”, оскільки всі вони втягуютьсья в орбіту правового виховання» [7].

Чималий досвід із субправового виховання населєння нагромадили біблієтєки Хмельниччини. Науково-редакційна рада Хмельницької ОУНБ ім. М. Островського проводила конкурс серед біблієтєк області на кращу роботу з правової освіти населєння. Цікавими є напрацювання біблієтєкарів Ярмолинської центральної районної біблієтєки та її сільських філій. «Тут широко популяризуєтьсья правєва освіта та виховання в молодіжних клубах за інтерєсами, що працюють при біблієтєках-філіях: “Орієнтир” (с. Вєрбка Мурєвана), “Правєва абєтка” (с. Виноградівка), “Людина і право” (с. Бєднарівка), «“Патрієт” (с. Сєснівка), “Школа толєрантності” (с. Ясєнівка), “Кєзачата” (ст. Ярмолинці). У центральній районній біблієтєці діє клуб за інтерєсами «Юність і закон», який покликаний здійснювати виховний процес через залучєння підлітків та молоді до різних видів діяльності. Соціально-дєтєвє та послуги дітям, підліткам, молоді й різним категоріям сімей надаютьсья фахівцями із соціальної роботи, соціальними педагогами, психологами, юристами та іншими фахівцями,

які мають відповідну освіту. У рамках клубу відбувалися досить цікаві заходи: диспут “Школа – територія вільна від тютюну та наркотиків”, правовий диспут “Насильство в сім’ї та шляхи його запобігання”, зустріч із дільничним інспектором “Кримінальна відповідальність неповнолітніх”. Досить цікаво в рамках клубу “Майданчик для дискусій” відбувалися: громадський суд “Спадкоємці: вороги чи родичі?”, брейн-ринг “Громадський шлюб. Законний шлюб: що сильніше?”, тренінг “Не стань живим товаром” (торгівля людьми), правовий диспут “Хто і як захищає права дітей: батьківська влада”.

З появою Інтернету бібліотеки-учасники програми “Бібліоміст” (а саме: ЦРБ, РДБ, бібліотеки-філії сіл Солобківці, Кадиївка, Сутківці та Соколівка) приєдналися до мережі пунктів доступу громадян. Консультанти пункту – працівники бібліотеки та волонтери – надають допомогу користувачам у формуванні навиків роботи з інтернет-ресурсами органів влади та місцевого самоврядування, забезпечують вільний, безкоштовний доступ до мережевих ресурсів законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. ...Для визначення, чи задовольняють користувачів послуги, що надає бібліотека з правової освіти населення, та можливості пошуку усунення проблем, що виникли внаслідок неповного задоволення запитів користувачів, у центральній районній бібліотеці було проведено дослідження “Бібліотека та її діяльність у рамках ПДГ”. У результаті дослідження виявлено рівень обізнаності користувачів з послугами бібліотеки в рамках ПДГ, визначено репертуар найбільш затребуваних запитів користувачів з правової тематики та визначено, які послуги найбільш потрібні користувачам ПДГ.

За офіційною правовою інформацією звертаються вчителі, вихователі, підприємці, студенти, представники громадських організацій міста, пенсіонери з конкретними запитамися щодо законів України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, міністерств та відомств, місцевих органів влади» [8].

Одним із пріоритетів діяльності бібліотеки-філії с. Томашівці-2 Калузької ЦБС Івано-Франківської області є виконання соціальної та гуманістичної функції: робота з користувачами похилого віку, самотніми громадянами, людьми з особливими потребами. Щоб подолати їхню замкнутість, забезпечити самореалізацію та інтеграцію в громадянське суспільство, ознайомити з перебігом реформ у державі, правами та обов’язками, проводяться цикли заходів «Спілкування для душі» [9].

Працівники центральної міської бібліотеки м. Олександрія Кіровоградської області сміливо використовують у своїй роботі інклюзивність, забезпечуючи рівний доступ до бібліотечних послуг людям з особливими

потребами. Працівники біблієтєки до сфєри своєго впливу охєчє залучають рїзних людєй, не сегрегуючи їх за соціальним статусом. Крім того що біблієтєкарї придїляють пїдвищену увагу людям з інвалїднїстю, якї приходять у храм книги, безпосередньо працівники закладу їдуть до них. «Біблієтєка опїкується громадською організацією інвалїдїв “Вїра”. Разом з фахівцями місцевого Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги вони завітали до своїх пїдопїчних і провели правовий всеобуч “Ми – за європейське майбутнє”.

Пїд час розповїдї про Олександрїйський місцевий Центр з надання безоплатної правової допомоги фахівцї проводили роз’яснювальну роботу, а також пропонували свої послуги з виїздом додому, адже люди з обмеженими можливостями не завжди можуть дїстатися консультаційного центру» [10].

Тож, маючи мїсію формувати в читачїв правову свїдомість, правову культуру, повагу до законїв, сучаснї біблієтєки дедалї смїливїше змінюють формат і створюють новий образ установи, орієнтуються на читача нового покоління.

Сьогодні в наш стрїмкий ритм життя дедалї смїливїше вривається таке поняття, як «третє» мїсце. Це мїський простїр, який займає промїжний стан мїж домївкою («перше» мїсце) та роботою («другє» мїсце). «Біблієтєки сьогодні пїдхоплюють це здорове вїяння, пїдкоряються тенденції відкритостї, креативностї, шукають новї форми. Відкритість всїм і кожному – важлива риса “третього” мїсця, що органічно притаманне біблієтєцї. Якї ж риси “третїх” мїсць можуть реалїзувати в себе біблієтєки, не втративши своєї сутнїсної функції?

Неформальність, очевидно, найближча до самої сутностї “третїх” мїсць. Їх відрїзняє відсутність обмежень і регламентїв, якї можуть бути на роботї та вдома, невимушена взаємодїя людєй рїзних соціальних груп і статусїв, якї приходять сюди безперешкодно» [11].

Таким «третїм» мїсцем для місцевих громад активнїше та смїливїше стають біблієтєки Харківщини. Їхнї колективи працюють над тим, щоб повернути життя до закладїв, вони не повиннї бути лише традиційним мїсцем зберїгання книжок. На сьогодні в біблієтєках області постїйно відбуваються освїтнї та культурнї заходи для рїзних верств населення: тематичнї виставки, читання, а також безкоштовнї заняття й навчання, кїнопокази, зустрїчі з вїдомими дїячами науки та культури, представниками місцевих органїв влади, зокрема з юристами, якї сприяють правовїй освїтї, у тому числї в рамках правопросвітницького проекту «Я маю право!».

Прикладом такого неформального підходу служить правоосвітня бесіда з учасниками проекту «Схід читає» та гостями літературного вечора, яку організувала Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Короленка. Бібліотекарі запросили на зустріч представників Харківського міського управління юстиції.

Присутні дізналися про новели в законодавстві, які запроваджено завдяки активній участі Міністерства юстиції України та спрямовано на захист прав людини, зокрема дітей і жінок: своєчасну виплату аліментів на утримання дитини, запровадження податкової знижки на навчання, спрощення виїзду з дитиною за кордон, протидію булінгу в шкільному середовищі та домашньому насильству. Ваги заходу додали присутні на ньому відомі українські письменники А. Курков, С. Жадан, І. Андрусак, Є. Положій.

Здавалося б, бібліотеці складно організувати масштабний захід на правову тематику, але харків'янам вдалося: у ньому взяло участь близько 300 осіб [12].

Наразі місцеві бібліотеки вчать не просто йти в ногу із часом, а й навіть випереджати його. Це стає можливим лише тоді, коли знаєш потреби місцевої громади, переймаєшся ними та разом з нею бажаєш змін на краще. Скажімо, працівники Попаснянської ЦРБ, що на Луганщині, розуміючи важливість виборчого процесу в Україні та вкрай низьку обізнаність з ним своїх земляків, заздалегідь розробили план-конспект заняття-тренінгу «Назустріч виборам-2019» і рекомендували його сільським бібліотекам. Захід мав на меті поглибити знання про права виборців, залучити учасників у рольову гру-тренінг для закріплення досвіду роботи в малих групах, перевірити готовність застосовувати отримані знання та вміння в повсякденному житті [13].

Бібліотеки традиційно реагують на заходи та події загальнодержавного, регіонального, місцевого рівнів. Підвищенню правової грамотності місцевих громад і формуванню нової правової культури в суспільстві сприяють загальнонаціональні календарні події й заходи. Це святкування Дня Конституції, проведення Всеукраїнського тижня права, правового всеобучу, днів правової інформації тощо. До відзначення дат і подій бібліотекарі підходять по-різному, зважаючи на свої ресурси, традиції тощо. Одні обмежуються тематичною підбіркою літератури, використовують типові перевірені роками сценарії, інші перетворюють бібліотечні заходи у яскраві масштабні події.

Сьогодні бібліотеки намагаються неформально відзначати ці свята та заходи у своїх громадах. Вони сміливо відходять від усталених форм

і методів, намагаються використовувати креативні підходи, залучати до участі в них цікаві постаті. Скажімо, обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. Чижевського підготувала вуличну акцію для жителів Кропивницького «Креативно про Конституцію». Городян залучили до вікторини, цікавих майстер-класів, арт-розпису та ознайомили з книжковою виставкою [14].

Більшість бібліотечних установ, готуючись до відзначення Дня Конституції, ґрунтовно організують свої заходи. Прикметно, що вони не зупиняються лише на Основному законі незалежної України, а торкаються питань захисту прав громадянина в українських конституціях, що створювалися протягом XVIII–XX ст. Так, за повідомленням офіційного сайту м. Первомайськ Миколаївської області, міська бібліотека провела круглий стіл «Я – громадянин». Місцеві історики виголосили доповіді «Історична ретроспектива становлення конституційного процесу на теренах України», «Конституція Пилипа Орлика: історичне значення», «Конституція Української Народної Республіки – правовий документ початку XX ст.». Доповідачі привернули увагу присутніх, що українці стали тією нацією, яка мала перший досвід творення Основного закону у європейському світі [15].

Сайт Івано-Франківської міської бібліотечної системи повідомляє про чергове засідання правового клубу «Діалог», у рамках якого проведено правовиховний захід «Гарантовані Конституцією». Запрошені юристи, правоохоронці поінформували про спеціальні програми, які забезпечують безкоштовне юридичне сприяння соціально незахищеним громадянам, ознайомили з інформацією про громадські організації, що надають юридичну допомогу з питань медицини, соціального забезпечення тощо. Увагу літніх людей привернуто до запобігання вчиненню відносно них злочинів та інших правопорушень кримінального й адміністративного характеру. Бібліотекарі були щиро вражені свідомою громадянською позицією своїх користувачів, які не лише ознайомилися з літературою, а й дуже емоційно висловлювали свої думки відносно конституційних прав і свобод та їх відповідності стандартам ЄС [16].

Цікавий досвід нагромаджує Ужгородська центральна міська бібліотека. Її працівники сміливо виходять на вулиці та цікавляться тим, наскільки добре городяни знають Конституцію України, свої права й обов'язки. За повідомленням сайту бібліотеки, працівники книгозбірні також роздавали тематичні буклети зі списком літератури з означеної теми. Діяла виставка «Конституція – головний паспорт держави». Першими відвідувачами, які виявили цікавість до неї, стали студенти-

іноземці [17]. Місцеві бібліотекарі активно долучаються до проведення Всеукраїнського тижня права. Він щороку відбувається в тиждень, що включає 10 грудня – День прав людини, який відзначається в пам'ять проголошення Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 р. Загальної декларації прав людини.

Тематика заходів сприяє підвищенню рівня правової культури читачів, поінформованості місцевої громади про їхні конституційні права й обов'язки, можливості їх реалізації та захисту. Скажімо, у 2018 р. у рамках Всеукраїнського тижня права Сумська міська централізована бібліотечна система запросила фахівців міського Центру з надання безоплатної правової допомоги провести в усіх бібліотеках МЦБС безкоштовні консультації фахівців. Своїм правом на безоплатну правову допомогу скористалося 89 осіб. Цифра чимала! [18].

Регіональні та місцеві бібліотеки прагнуть відповідати на виклики часу, задовольняти нагальні інформаційно-правові потреби користувачів, аби застерегти їх від неправомірних кроків. Наприклад, Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гончара, зважаючи на сучасну економічну ситуацію в Україні, яка сприяє поширенню різноманітних видів шахрайства, провела правовий всеобуч «Сучасне шахрайство: як не потрапити на гачок». Ця тема особливо актуальна для людей похилого віку, які найчастіше потрапляють у тенета шахраїв. Патрульні поліцейські поінформували про різні види шахрайства, детально розібрали злочинні ситуації та дії шахраїв. Поліцейські запропонували присутнім модель поведінки для запобігання шахрайству [19].

Безумовно, бібліотеки проводять системну роботу з пропаганди конституційних цінностей, прав та обов'язків громадян України. Однак з прийняттям Основного закону конституційний процес не завершується. У розвитку змісту конституційного процесу найхарактернішою його ознакою є послідовність. Тож було б доречним, аби книгозбірні не обмежувалися лише календарними заходами. Залучаючи правників до роз'яснення порядку та змісту конституційного процесу, можна було б значно підвищити рівень правової обізнаності місцевої громади. Крім того, корисними були б заходи, спрямовані на поширення знань про історію конституціоналізму, знайомство із зарубіжним досвідом. З огляду на тему цієї статті в контексті конституційного процесу бібліотекам варто більше приділяти увагу адміністративно-територіальній реформі та реформі децентралізації влади. Місцева спільнота має розуміти, як відбуваються реформи, які переваги вони їм несуть і самим ставати безпосередніми учасниками перетворень.

Досвід останніх років переконливо свідчить, що бібліотеки, місцева влада та громади активно співпрацюють з позицій спільних інтересів. Книгозбірні впевненіше стають територіями єдності місцевих громад. Їхня роль у соціокультурній інфраструктурі регіону щороку зростає. Зміцнення зв'язків, ділове співробітництво з органами влади, юстиції, з правоохоронними органами, громадськістю, безсумнівно, піднімають престиж бібліотек, які дедалі частіше стають незамінною складовою місцевого співтовариства. Працівники міських, сільських бібліотек запрошуються на сесії та апаратні засідання місцевих рад, а представники влади відвідують масові заходи бібліотечних установ.

Для покращення інформаційної обізнаності сільських жителів бібліотеки Чернігівщини практикують організацію на своїй базі громадських приймалень, де проводяться зустрічі з представниками влади, бізнесу, юристами, працівниками соціальних служб району. Питання до них збираються в спеціальні скриньки або, якщо компетенція бібліотекаря дозволяє, відповіді надаються у формі експрес-бесід, інформаційних хвилин, годин інформації, наприклад «Земля. Власність і господар», «Україна і Європа: шляхи назустріч» [20].

На сьогодні публічні бібліотеки Херсонської ЦБС перетворилися на дієві інформаційно-комунікаційні центри громади, що виконують роль посередника між владою та місцевою спільнотою. Нині це особливо актуально з огляду на реформу децентралізації влади та переходу до другого етапу її впровадження. «Сучасна діяльність бібліотек характеризується переходом від режиму функціонування до режиму розвитку у форматі нових вимог суспільства. Бібліотечні фахівці беруть участь у круглих столах, де під час інтерактивних спілкувань з представниками владних структур вирішуються питання про те, як найефективніше донести до громади інформацію про місцеве самоврядування, як зробити просвіту дієвою, які варіанти та компоненти просвітницької діяльності в системі “Бібліотека. Влада. Громада” стануть найефективнішими, яка інформація нині актуальна й може знайти відгук, дати привід для роздумів та оптимальних дій.

Сільські бібліотеки Голопристанського, Каховського, Нововоронцовського, Іванівського, Скадовського районів узяли на себе роль інформаційного посередника між органами місцевого самоврядування та населенням. Для інформування громади про діяльність органів місцевого самоврядування, забезпечення прозорості прийнятих рішень у бібліотеках створено інформаційні центри, виставки, стенди, полиці, куточки “Влада інформує”, “Від влади – до населення”, “Влада. Проблеми.

Рішення”, на яких висвітлюється діяльність районних і сільських рад. Систематично поповнюються тематичні папки-досьє, де зібрано постанови, рішення, розпорядження органів влади й місцевого самоврядування, статистичні матеріали. Бібліотеки організують дні депутата, дні голови, години гласності, день інформації “Влада в дії”. Для держслужбовців складено інформаційні списки літератури “Земельні відносини”, “Законодавство про місцеве самоврядування” тощо.

Міськвиконкоми, райради, сільські ради систематично надсилають на адресу бібліотек копії рішень, постанов, розпоряджень, які можуть зацікавити пересічного громадянина (молодь, пенсіонерів, бізнесменів, робітників, безробітних та ін.). Усі матеріали з питань місцевого самоврядування розміщуються на сайтах бібліотек і виставках “Влада на місцях” за розділами “Міськове самоврядування та офіційні документи”, “Влада в режимі законності”, “Область і район: день за днем”.

Завдяки роботі інтернет-центрів у п’яти бібліотеках Каланчацької ЦБС створено пункти доступу громадян до інформації органів державної влади» [21].

З огляду на накопичений вітчизняними бібліотеками досвід поширення правових знань серед місцевих громад, можна зробити висновок, що ця праця є системною та відповідає механізму правовиховного процесу особистості, який має такі складові:

1. Накопичення правових знань, правової інформації.
2. Перетворення накопиченої інформації в правові переконання, навички правомірної поведінки.
3. Готовність діяти, керуючись цими правовими переконаннями, тобто правомірно, відповідно до закону.

Результатом дії механізму правового виховання є рівень правової вихованості особистості, її правова культура [22].

Готуючи матеріал, автор ознайомила з великим масивом інформації про діяльність регіональних і місцевих бібліотечних установ у царині правового виховання населення. Варто зазначити, що бібліотечні працівники від Закарпаття до Донеччини, від Херсонщини до Чернігівщини проводять систематичну роботу з формування в місцевої спільноти правової свідомості, а відтак і правової культури. Знання громадянами своїх прав й обов’язків розширює можливості їх реалізації, правова компетенція зміцнює життєві позиції, підвищує громадську активність, отже, і якість життя на спільній території проживання. Як бачимо, для цієї мети стратегічна комунікація бібліотек сміливо використовує Інтернет, соціальні мережі, місцеві друковані, візуальні та аудіомедіа, вивчення

і врахування думок читацької аудиторії, а також координаційні механізми з органами влади.

Упевнено рухаючись від традицій до інновацій, біблієтєки, попри фінансові, матеріально-технічні труднощі, брак кваліфікованих кадрів, поступєво перетворюються в універсальні інформаційно-комунікаційні центри поширення правових знань серед місцевих громад. Ця праця стала для них прієритєтною, вони досить швидко реагують на зміну трендів, приймають виклики, упевнено стають значущим елементом публічного простору, невід'ємною інституцією, яка формує українське суспільство.

Відповідно до принципів розвитку стратегічних комунікацій біблієтєки активно вибудовують зворотний зв'язок з місцевою громадою для задоволення її інформаційних потреб, стають надійними посередниками в системі комунікацій між владою та громадою, що дає змогу сфокусувати зусилля й скоординувати заходи, програми, проекти для досягнення спільної мети.

Список використаних джерел

1. Система і механізм правового виховання. Правова вихованість [Електронний ресурс] // Навч. матеріали онлайн. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/12210605/pedagogika/sistema_mehanizm_pravovogo_vihovannya_pravova_vihovanist. – Назва з екрана.

2. Поняття, ознаки і функції правового виховання [Електронний ресурс] // Навч. матеріали онлайн. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/13500826/pedagogika/pravove_vihovannya_pravoviy_vseobuch. – Назва з екрана.

3. Пальчук В. Роль сучасних біблієтек як соціально-комунікаційних інституцій в умовах реформи з децентралізації влади / В. Пальчук // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2018. – Вип. 49. – С. 89–102.

4. Правове виховання в сучасній Україні [Електронний ресурс] // Центр. б-ка ім. Д. І. Писарева ЦБС Немишлянського р-ну м. Харкова : веб-сайт. – Режим доступу: http://www.biblioteka-pysareva.edu.kh.ua/r-esursi_ta_poslugi/proekt_pravo_i_zhittya/pravove_vihovannya_v_suchasnij_ukraini. – Назва з екрана.

5. Блажкевич А. Безкоштовні юридичні послуги в біблієтєках у контексті забезпечення сучасних потреб громадянського суспільства / А. Блажкевич // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2017. – Вип. 46. – С. 260–273.

6. *Пестрецова О.* Бібліотечно-інформаційне обслуговування правовими ресурсами (досвід вітчизняних бібліотек) / *О. Пестрецова* // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2017. – Вип. 46. – С. 240–259.

7. Поняття, ознаки і функції правового виховання [Електронний ресурс] // Навч. матеріали онлайн. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/13500826/pedagogika/pravove_vihovannya_pravoviy_vseobuch. – Назва з екрана.

8. Бібліотека і правова освіта: час нових підходів за підсумками обласного огляду-конкурсу бібліотек на кращу організацію роботи з правової освіти населення [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу: http://www.ounb.km.ua/vidanya/2014/bib_pravo.pdf. – Назва з екрана.

9. Публічна бібліотека в житті місцевої громади [Електронний ресурс] // Фахівцю бібліосервісу. – Режим доступу: <http://lib.if.ua/dbase/prof.php?param=1285572537>. – Назва з екрана.

10. Правовий всеобуч «Ми – за європейське майбутнє» [Електронний ресурс] // Центральна міська бібліотека м. Олександрія : веб-сайт. – 2017. – 29 черв. – Режим доступу: http://alekslibrary.blogspot.com/2017/06/blog-post_29.html. – Назва з екрана.

11. Про інновації і не тільки [Електронний ресурс] // Запор. обл. універс. наук. б-ка : веб-сайт. – Режим доступу: <https://zounb.zp.ua/node/5765>. – Назва з екрана.

12. Правоосвітня бесіда з учасниками Проекту «Схід читає» та гостями літературного вечора [Електронний ресурс] // М-во юстиції України. Головне територ. управління юстиції у Харківській обл. – Режим доступу: http://justic.kh.ua/home_2_3967. – Назва з екрана.

13. Бібліотека на допомогу формуванню та популяризації правових знань [Електронний ресурс] // Центр. районна б-ка. Головна б-ка Попаснянської централізованої бібл. системи : веб-сайт. – Режим доступу: http://vbiblioteke.at.ua/index/biblioteka_na_dopomogu_formuvannya_ta_popularizaciji_pravovikh_znan/0-193. – Назва з екрана.

14. Акція до Дня Конституції України [Електронний ресурс] // МоеMisto.ua. – Режим доступу: <https://moemisto.ua/kr/aktsiya-do-dnya-konstytutsiyi-ukrayiny-94066.html>. – Назва з екрана.

15. Круглий стіл «Я – громадянин» [Електронний ресурс] // Офіц. сайт м. Первомайськ. – Режим доступу: http://www.pervomaisk.mk.ua/n/krugliy_stil_ya_-_gromadyanin. – Назва з екрана.

16. Популяризація правових знань «Гарантовані Конституцією»

[Електронний ресурс] // Івано-Франківська міська централіз. бібл. система. – Режим доступу: <http://mcbs.if.ua/популяризація-правових-знань-гарантовані-конституцією>. – Назва з екрана.

17. Бібліотекарі в Ужгороді визначали, як містяни знають Конституцію [Електронний ресурс] // Ужгород. центр. міська б-ка : веб-сайт. – Режим доступу: <http://city-library.uz.ua/news.html?start=16>. – Назва з екрана.

18. Всеукраїнський тиждень права в бібліотеках [Електронний ресурс] // Сумська центральна міська б-ка ім. Т. Шевченка. Централізована бібл. система. – 2018. – 14 груд. – Режим доступу: <https://libsumy.com/vseukrayinskyj-tyzhden-prava-v-bibliotekah>. – Назва з екрана.

19. Правовий всеобуч «Сучасне шахрайство: як не потрапити на гачок [Електронний ресурс] // Херсонська обл. універс. наук. б-ка ім. Олеся Гончара : веб-сайт. – 2018. – 30.03. – Режим доступу: <http://lib.kherson.ua/pravoviy-vseobuch-suchasne-shahraystvo-yak-ne-potrapiti-na-gachok.htm>. – Назва з екрана.

20. Велика місія маленької бібліотеки. Оглядово-методичні матеріали [Електронний ресурс] / ОУНБ ім. В. Г. Короленка ; підгот. А. Матюшенко ; відп. за вип. О. Сльозка. – Чернігів, 2010. – 33 с. – Режим доступу: http://libkor.com.ua/php/editions_files/Veluka_misiya.pdf. – Назва з екрана.

21. Взаємодія бібліотек і органів влади [Електронний ресурс] // Херсон. обл. універс. наук. б-ка ім. Олеся Гончара : веб-сайт. – Режим доступу: http://lib.kherson.ua/vzaemodiya-bibliotek-ta-organiv-vladi_krashe5.htm. – Назва з екрана.

22. Система і механізм правового виховання. Правова вихованість [Електронний ресурс] // Навч. матеріали онлайн. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/12210605/pedagogika/sistema_mehanizm_pravovogo_vihovannya_pravova_vihovanist. – Назва з екрана.

References

1. Systema i mekhanizm pravovoho vykhovannia. Pravova vykhovanist [System and mechanism of legal education. Legal breeding]. *Navchalni materialy onlain – Training materials online*. Retrieved from https://pidruchniki.com/12210605/pedagogika/sistema_mehanizm_pravovogo_vihovannya_pravova_vihovanist [in Ukrainian].

2. Poniattia, oznaky i funktsii pravovoho vykhovannia [Concept, signs and functions of legaleducation]. *Navchalni materialy onlain – Training materials online*. Retrieved from https://pidruchniki.com/13500826/pedagogika/pravove_vihovannya_pravoviy_vseobuch [in Ukrainian].

3. Palchuk, V. (2018). Rol suchasnykh bibliotek yak sotsialno-komunikatsiinykh instytutitsii v umovakh reformy z detsentralizatsii vlady [Role of modern libraries as ofsocial communication institutes in the conditions of reformfrom decentralization of power]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 49, pp. 89–102. Kyiv [in Ukrainian].

4. Pravove vykhovannia v suchasni Ukraini [Legal education is in modern Ukraine]. *Tsentralna biblioteka im. D. I. Pysarieva TsBS Nemyshlianskoho raionu mista kharkova: veb-sait – Central Library DI Pisarev Central Bank of the Nemeshlyan District of Kharkiv: website*. Retrieved from http://www.biblioteka-pysareva.edu.kh.ua/resursi_ta_poslugi/proekt_pravo_i_zhittya/pravove_vihovannya_v_suchasnij_ukraini [in Ukrainian].

5. Blazhkevych, A. (2017). Bezkoshtovni yurydychni posluhy v bibliotekakh u konteksti zabezpechennia suchasnykh potreb hromadianskoho suspilstva [Free legal services in libraries in the contextof providing of modern necessities of civil society]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 46, pp. 260–273. Kyiv DOI: <https://doi.org/10.15407/np.46.260> [in Ukrainian].

6. Pestretsova, O. (2017). Bibliotechno-informatsiine obsluhovuvannia pravovymi resursamy (dosvid vitchyznianykh bibliotek) [Library informative service by legal resources (experience ofhome libraries)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 46, pp. 249–250. Kyiv [in Ukrainian].

7. Poniattia, oznaky i funktsii pravovoho vykhovannia [Concept, signs and functions of legaleducation]. *Navchalni materialy onlain – Training materials online*. Retrieved from https://pidruchniki.com/13500826/pedagogika/pravove_vihovannya_pravoviy_vseobuch [in Ukrainian].

8. Biblioteka i pravova osvita: chas novykh pidkhodiv za pidsumkamy oblasnoho ohliadu-konkursu bibliotek na krashchu orhanizatsiiu roboty z pravovoi osvity naseleennia [Library and legal education: time of new approaches on results the regional review-competition of libraries on the best organization of work from legal formation of population]. Retrieved from http://www.ounb.km.ua/vidanya/2014/bib_pravo.pdf [in Ukrainian].

9. Publichna biblioteka v zhytti mistsevoi hromady [Public library in li fe of local community]. *Fakhivtsiu biblioservisuu: veb-sait – To the Special list of Library Service: website*. Retrieved from <http://lib.if.ua/dbase/prof.php?param=1285572537> [in Ukrainian].

10. Pravovyi vseobuch My – za yevropeiske maibutnie [Legal universal education We – for the European future]. *Tsentralna miska biblioteka*

m. Oleksandriia: veb-sait – A central municipal library is Oleksandrija: website. Retrieved from http://alekslibrary.blogspot.com/2017/06/blog-post_29.html [in Ukrainian].

11. Pro innovatsii i ne tilky [About innovations and not only]. *Zaporizka oblasna universalna naukova biblioteka: veb-sait – Zaporizhzhya Regional universal Scientific Library: website.* Retrieved from <https://zounb.zp.ua/node/5765> [in Ukrainian].

12. Pravoosvitnia besida z uchasnykamy Proektu Skhid chytaie ta hostiamy literaturnoho vechora [Righteducational conversation with the participants of Project East reads and by the guests of literary evening]. *Ministerstvo yustytysii Ukrainy. Holovne terytorialne upravlinnia yustytysii u Kharkivskii oblasti: veb-sait – Ministry of Justice of Ukraine. Main Territorial Administration of Justice is in Kharkiv Region: website.* Retrieved from http://justic.kh.ua/home_2_3967 [in Ukrainian].

13. Biblioteka na dopomohu formuvanniu ta populiaryzatsii pravovykh znan [There is a library for help to forming and popularization of legal knowledge]. *Tsentralna rajonna biblioteka. Holovna biblioteka Popasnianskoi tsentralizovanoi bibliotечноi systemy: veb-sait – Central District Library. Main library of Popasnianskoyi of the centralized library system: websit.* Retrieved from http://vbiblioteke.at.ua/index/biblioteka_na_dopomogu_formuvannju_ta_populjarizaciji_pravovykh_znan/0–193 [in Ukrainian].

14. Aktsiia do Dnia Konstytutsii Ukrainy [An action is to the day of Constitution of Ukraine]. Retrieved from <https://moemisto.ua/kr/aktsiya-do-dnya-konstytutsiyi-ukrayiny-94066.html> [in Ukrainian].

15. Kruhlyi stil Ia – hromadianyn [Round table I am a citizen]. *Ofitsijnyj sayt mista Pervomajsk – Official web-site of city Pervomaisk.* Retrieved from http://www.pervomaisk.mk.ua/n/krugliy_stil_ya_-_gromadyanin [in Ukrainian].

16. Populiaryzatsiia pravovykh znan Harantovani Konstytutsiieiu [Popularization of legal knowledge Assured by Constitution]. *Ivano-Frankivska miska tsentralizovana bibliotечna systema: veb-sait – Ivano-Frankivsk the Municipal is Centralized Library System: websit.* Retrieved from <http://mcbs.if.ua/популяризація-правових-знань-гарантовані-конституцією> [in Ukrainian].

17. Bibliotekari v Uzhhorodi vyznachaly, yak mistiany znaiut Konstytutsiiu [Librarians in Uzhgorod defined how the constituents know the Constitution]. *Uzhhorodska tsentralna miska biblioteka: veb-sait – Uzhhorod Central Municipal Library: websit.* Retrieved from <http://city-library.uz.ua/news.html?start=16> [in Ukrainian].

18. Vseukrainskyi tyzhden prava v bibliotekakh [An allukrainian week of right is in libraries]. *Sumska tseentralna miska biblioteka im. T. Shevchenka. Tseentralizovana bibliotekna sistema: veb-sait – The Sumy Central Municipal Library is the name of T. Shevchenko. Centralized Library System: website*. Retrieved from <https://libsumy.com/vseukrayinskyj-tyzhden-prava-v-bibliotekah> [in Ukrainian].

19. Pravovyi vseobuch Suchasne shakhraistvo: yak ne potrapyty na hachok [Legal universal education is the Modern swindle: however to get on a hook]. *Khersonska oblasna universalna naukova biblioteka im. Olesia Honchara: veb-sait – Kherson Regional Universal Scientific Library the name of Olesia Honchara: website*. Retrieved from <http://lib.kherson.ua/pravoviy-vseobuch-suchasne-shahraystvo-yak-ne-potrapiti-na-gachok.htm> [in Ukrainian].

20. Velyka misiia malenkoi biblioteky. Ohliadovo-metodychni materialy. [Large mission of little library. Methodical materials]. Retrieved from <http://libkor.com.ua/frm/download.php?part=3&id=125> [in Ukrainian].

21. Vzaiemodiia bibliotek i orhaniv vlady [Co-operation of libraries and government bodies]. *Khersonska oblasna universalna naukova biblioteka im. Olesia Honchara: veb-sait – The Kherson Regional Universal Scientific Library is the name of Olesia Honchara: website*. Retrieved from http://lib.kherson.ua/vzaemodiya-bibliotek-ta-organiv-vladi_krashe5.htm [in Ukrainian].

22. Systema i mekhanizm pravovoho vykhovannia. Pravova vykhovnist [System and mechanism of legal education. Legal breeding]. *Navchalni materialy onlain – Training Materials Online*. Retrieved from [https://pidruchniki.com/12210605/pedagogika/sistema_mekhanizm_ppravovogo_vihovannya_ppravova_vihovanist](https://pidruchniki.com/12210605/pedagogika/sistema_mekhanizm_pravovogo_vihovannya_ppravova_vihovanist) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.06.2019.

Yevheniia Kabarenkova,

Junior Researcher Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2773-8545>

A Library as Universal of Information and Communication Center of Dissemination of Legal Knowledge Among Local Community

In the article experience of regional and local libraries is considered within the framework of library-informative service by legal resources. Attention is focused on cooperating of libraries with local government, justice and law enforcement authorities, educational institutions, public organizations bodies in legal knowledge dissemination

among a population. The role of libraries is really only one underlined because libraries are almost one and only institution deals with popularization of legal education among local community. Forms and methods of libraries educational activity to enhance forming of legal consciousness and overcoming legal nihilizm of local communities.

Taking into account experience accumulated by Ukrainian libraries in dissemination of legal knowledge among local communities, forming of legal consciousness and culture, it could be concluded that providing of legal information had became kind of priority for libraries, they respond quickly to changing trends, meet challenges, confidently become the meaning element of public space, inalienable institution that forms Ukrainian society.

Keywords: legal consciousness, good behaviour, legislative space, legal universal education, library, of informatively-communication center, local community, power and society.